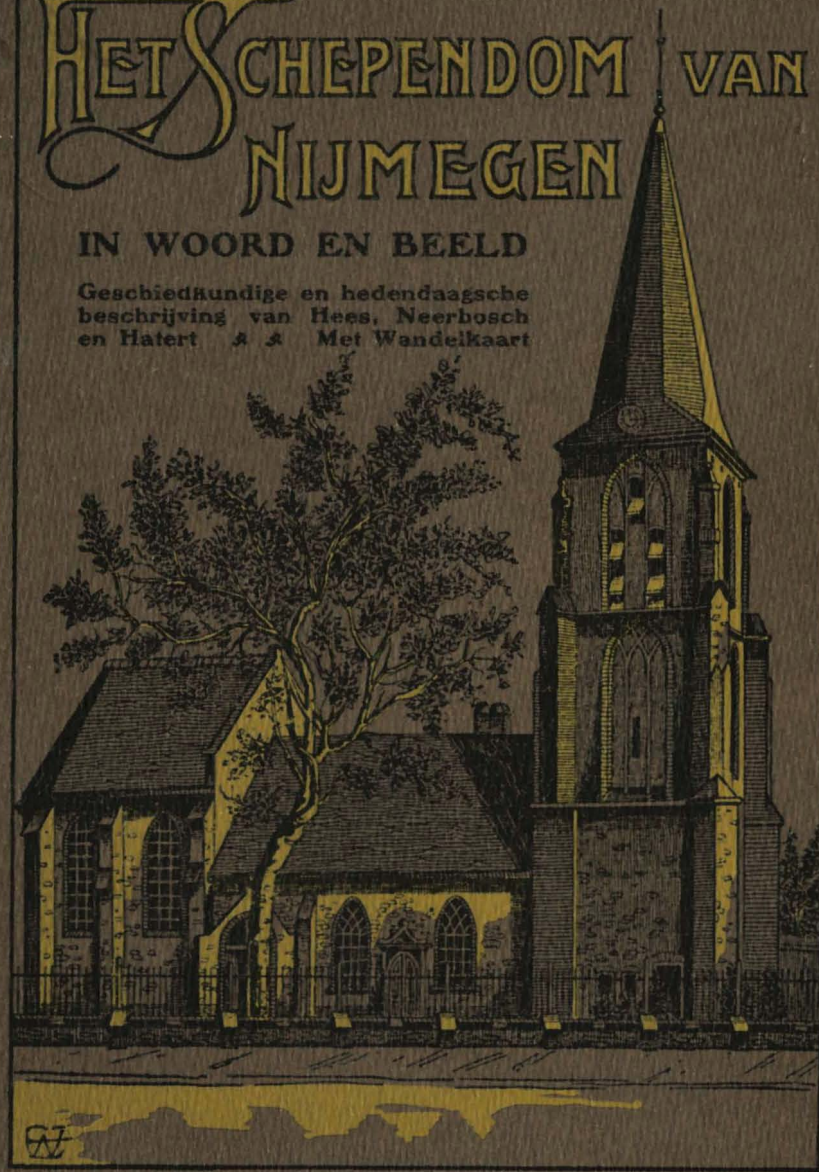

HET SCHEPENDOM VAN NIJMEGEN

IN WOORD EN BEELD

Geschiedkundige en hedendaagsche
beschrijving van Hees, Neerbosch
en Hatert & Met Wandelkaart

W

UITGAVE VEREENIGING „DORPSBELANG”

f20.000 aangekocht door Mr. Leonard de Beyer, secretaris en gerichtschrijver dezer stad.

Na de Beyer's overlijden werd op 28 Febr. 1801 te koop gesteld: »1. Het Heerenhuys de Winkelsteegh, met desselvers twee tuynen, stal, koetshuys, bossen agter 't Huys, den Siepenkamp met de beukenallee, schietende van de Winkelsteegh, tot aan de heide, met daarnevenstaande denneboomen. 2. Den Winkelsteeghsen bouwhof met desselvs kapitaal boerenhuys, schuur, bakoven, plein voor het huis en opgaande boomen, enz. groot te zamen 15 morgen." Met eenige andere perceelen in het Jonkerenbosch, groot 55 morgen, werden bovengenoemde goederen aangekocht door Jean Baptiste de La Couture voor f19.809. Door hem werd het huis herbouwd, waarvan de eerste steen met het jaartal 1811 nog aanwezig was.

De la Couture overleed in 1833 en nu werd de Winkelsteeg bij boedelscheiding, 1835, toebedeeld aan Gerard Guillaume de la Couture. Deze, die predikant was te Ens en Emmeloord, op het eiland Schokland, verkocht het goed reeds in het volgende jaar, aan Adriaan Frans Meyer (jonkheer in 1842) luit.-generaal. Bij de akte van verkoop behield verkooper zich het recht voor, om gedurende eenigen tijd op den huize Winkelsteeg te laten staan »een kar met een linnen kap," dus een huifkar. De Generaal verdoopte het goed en noemde het naar zijn naam Meyerswijk. Zijn erfgenamen verkochten het in 1842 voor f23.647, aan Maurits Johan de Bruyn, kapitein der Genie te Utrecht; vrouwe Debora Johanna de Bruyn, echtgenoot van Johannes Coenraad Wagner, kapitein der Artillerie, te Breda; Rudolph Florence de Bruyn, 1^e luitenant der Artillerie, te 's Hage; vrouwe Jacqueline Helena de Bruyn, echtgenoot van Antonie Hendrik Dryffhout van Hooff, kapitein der Artillerie, te Venlo, en voornoemden kapitein Dryffhout van Hooff, elk voor $\frac{1}{5}$ gedeelte.

Door dit consortium werden, 15 Oct. 1878, verkocht: »de wildrijke en rentegevende landgoederen, het adellijk huis Hulsen en de Winkelsteeg, met daartoe behorende bouwplaatsen, arbeiderswoningen, bouw- en weiland, boschgronden bezet met hoog en zwaar geboomte en met de rechten van beweiding in het Hatertsche Voor- en Achterbroek, enz. De Winkelsteeg werd in den catalogus dier verkooping beschreven als bestaande uit heerenhuis, met onderhuis, keuken, dienstboden-, wasch- en provisiekamers; beneden: 5 kamers, waarvan 2 en 3 en suite; boven 7 kamers, voorts provisiekamers en verdere gemakken; koetshuis, hooizolder,

stalling voor 4 paarden, tuinmanswoning, schuur, tuin, boomgaard, vischvijver, bouwland en opgaande boomen." Aan laatstgenoemden was geen gebrek. In het park stonden destijds: 606 eiken, waaronder van 2,30 M. in omtrek en 20 M. lang; 330 beuken, omtrek 2,10 M. lang 20 M., 80 lariksen, 300 zilverdenen, 15 populieren, 27 kastanjes, 6 linden, en 71 vruchtboomen.

De Winkelsteeg met het Jonkerenbosch werden aangekocht door den heer F. Th. J. H. Dobbelman alhier. Bij acte van 10 April 1907 werd de Winkelsteeg, samen met het landgoed Heidepark, een gedeelte van Hulzen, benevens eenige andere verspreid liggende bezittingen, ingebracht in de naamlooze vennootschap der Maatschappij tot exploitatie der landgoederen Heidepark en Winkelsteeg, aan wie dit goed thans behoort.

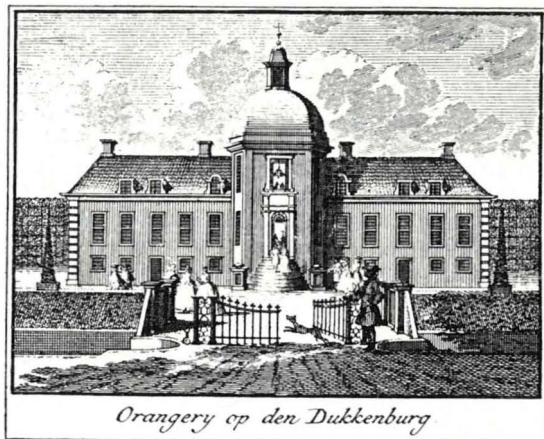
De »Dukenburg". Het jaar der stichting van dit kasteel is onbekend. Zoo ver onze berichten gaan, was het een leen van Batenburg, doch werd, 7 April 1783, aan dat leenverband ontheven, door den toenmaligen eigenaar Willem Karel baron Snouckaert van Schauburg, tegen een vergoeding van f600 aan den regeerenden graaf van Bentheim Steinfurt, bannerheer van Batenburg. Er heeft eenmaal een geslacht bestaan dat zijn naam aan het kasteel ontleende: De in de Nijmeegsche geschiedenis bekende ridder Lambert Zebars was, blijkens een charter van 1379, gehuwd met vrouwe Johan(na) van den Duyckenborch. Remboldus de Dukenborch wordt genoemd in een Nijmeegsch schepenprotocol van 1410, en te Utrecht werd de naam nog aangetroffen in het laatst der 16^e eeuw.

Udo de Boese, burggraaf van Nijmegen van 1397 tot 1405, is de eerste leenman van den Dukenburg, wiens naam bewaard gebleven is. Daarna moet het goed in het bezit geweest zijn van Herman van Sandwyck, dan van Johan van Boedtbergen en vervolgens van diens zoon Herman, in 1519 en volgende jaren.

Bij het beleg van Nijmegen door de Bourgondiërs, in 1473, kwam Karel de Stoute op 29 Juni uit Kleef, bij zijn leger dat te Mook gekampeerd lag, en trok op naar Nijmegen; den 30sten sloeg hij zijn kamp op »à Duickemborch, lez Nimègue"; de Hertog nam zijn intrek op het kasteel, en met hem de hooge heeren die hem vergezelden, t. w. twee gezanten van den Paus, benevens ambassadeurs van den Koning van Hongarije en van de republiek van Venetië. Op den 3^{den} Juli schijnt het beleg van Nijmegen begonnen te zijn. De Hertog van Kleef, bondgenoot van den Bour-

gondiër, beschoot de stad van uit Lent, doch kwam den 13^{den} Juli aan op den Dukenburg. Philip de Commynes, die

Orangery op den Dukkenburg

dezen veldtocht in het gevolg van Karel bijwoonde, heeft in zijn Mémoires dag aan dag de bewegingen van zijn

Het oude huis Duckenburg.

hoogen heer opgeteekend. Daaruit weten wij dat de Hertog van Kleef op den 14 Juli met Hertog Karel dineerde, en, op

verzoek der Nijmegenars, genade voor hun Stad bad. Op Dinsdag 20 Juli gaf zij zich over op genade of ongenade. Karel, gebelgd over den hardnekkigen tegenstand der burgers, liet zich slechts vermurwen toen de beide burgemeesters, schepenen en raad, blootshoofds en barrevoets, knielend om genade kwamen smeeken; zij werd hun toegestaan tegen betaling eener som van f80.000. Hoewel gewend aan het weelderige hof van Dijon, schijnt de Hertog met zijn verblijf op den Dukenburg tevreden geweest te zijn; hij vertoefde daar nog ettelijke dagen na de inname der stad. Wél spijsde hij den 23sten op den Burcht, en onthaalde aldaar daags daarna den Hertog van Kleef, doch hij keerde steeds terug naar den Dukenburg. Den 25sten gaf hij andermaal op den Burcht een gastmaal aan den Kleenaar en de bovengenoemde gezanten. Op den 26sten waren de gevangene Geldersche prinsjes, de achtjarige Karel (later van Egmond) en diens zusje Philippa 's Vorsten gasten, die voor hen twee extra gerechten (*deux plats de crue*) bestelde; een afgezant van Keulen zat mede aan. Den 27sten verliet de Hertog Nijmegen, en weer werden de Geldersche vorstjes op een extra-gerecht onthaald. Den 28sten gebruikte Karel het middagmaal op den Dukenburg en vertrok daarna naar Kleefland, waar hij de eerste nacht bij Griethuizen kampeerde.

Willem van Boedtbergen, die in 1576 overleed, liet geen zoon na, doch, aangezien de Dukenburg een leen was ten Zutphensche rechte, ging het toen over op zijn dochter Margaretha, gehuwd met Hendrik Valckenaer, heer van Portenge, enz., welke laatste reeds in 1579 overleed. Zes jaren later, toen Nijmegen zich aan de Spaansche zijde gevoegd had, werd het kasteel, dat in handen der Staatschen was, 6 Dec. 1585, door de Nijmeegsche bezetting ingenomen en verbrand. Het werd herbouwd en was in April 1674 het laatste hoofdkwartier der Franschen, toen deze Nijmegen evacueerden. In 1688 kwam de Dukenburg — hoe is mij niet gebleken — in het bezit van Willem van Schuylenburg, na hem van zijn zoon Adriaan. Deze verkocht, in 1736, het landgoed voor f50.000 aan zijn stiefzoon Willem Arend de Quay. Het na den brand van 1585 herbouwde kasteel moet toen reeds zijn afgebroken geweest en vervangen door een nieuw huis; de koopacte spreekt alleen van het goed »de Duyckenborgh met huys, hoff, nieuwe timmeragie genaemt de orangerie, stallingen en 5 of 6 bouwhoven enz.'' De volgens de van Versailles overgenomen mode »vaststaande en losse beelden en andere cieraaden'' (vazen, grotwerken,

enz.) waren niet in den koop begrepen. Arkstee geeft in zijn Oude Hoofdstad der Batavieren (1732, bl. 187) een gravure van den toenmaligen Dukenburg, een eenvoudig huis van twee verdiepingen, daarnaast stond toen nog eenig overblijfsel van het oude kasteel. Schulenburg was voornemens geweest een nieuw kasteel te bouwen, doch alleen de orangerie werd voltooid en later tot woonhuis ingericht. Ook daarvan is een afbeelding in Arkstee's werk te vinden.

Stephen Adriaan van Welderen, gehuwd met Brigitta Catharina van Schuylenburg, kwam op tegen de verkooping van den Dukenburg aan de Quay, als zijnde in strijd met de huwelijksvoorwaarden zijner vrouws moeder. Hij verkreeg een uitspraak ten zijnen gunste van het Hof van Gelderland en liet zich met het goed, dat hem werd toegekend, beleenen. Toch is de Quay in het bezit gebleven, vermoedelijk omdat van Welderen de koopsom niet kon terugbetalen, hetgeen het Hof als voorwaarde had gesteld.

Bij het beleg van Nijmegen door de Franschen in November 1794, herbergde de Dukenburg andermaal den aanvoerder van het vijandelijke leger. Generaal Souham nam er zijn intrek, terwijl hij de Stad liet bombardeeren. In dien tijd werden veel boomen in de zware bosschen die het huis omringden, door de Fransche soldaten omgehakt, om zich te verwarmen en hun ratatouille te koken, tevens werd door den eigenaar van het goed veel hout aan de Stad geleverd.

Den 26 Aug. 1798 verkocht vrouwe Wilhelmina Jeanne van Randwijk, douairière Snouckaert van Schauburg, voor f130,000 den Dukenburg aan Leonard Rutgers van Rosenberg. Deze verkocht het in 1817 aan Hendrik Reinier Coole, die het huis ging bewonen. Onder dezen eigenaar onderging het landgoed een aanzienlijke waardevermindering door verbrokkeling. In 1818 en 1819 werden vijf bouwhoven, een bosch en eenige morgen land in het Boerenbroek voor f28.000 aan verschillende personen verkocht, en bovendien nog veel bosch gerooid.

In de Nijmeegsche Courant van 5 en nogmaals van 8 October 1819 vindt men deze annonce: »Op voordeelige conditie voor afbraak te koop, op het landgoed de Dukenburg, het kapitale heerenhuis, sedert weinige jaren geheel vertimmerd, benevens paardenstal en koetshuis, melk- of bouwhuis.» Weer een ander aanbod in het volgende nummer, 12 October. Onder bovenstaande annonce stond het volgende postscript: »Ten ware iemand genegenheid had de genoemde gebouwen, met ongeveer 30 of 40 morgen land, daaronder begrepen de tuin, voorzien van trekkasten voor perzikken

en druiven, leggende broeijerij, groote boomgaard, vischrijke visscherij, Engelsch plantsoen enz. uit de hand te koopen.» Die genegenheid bestond blijkbaar niet, hoewel Coole twee jaar daarop wachtte. Toen verscheen er op 22 Juli 1821 weder een aankondiging in de Courant, dat het »kapitale moderne heerenhuis op het landgoed de Duikenburg» op 29 Augustus, in het logement de Ridder St. Joris, in de Molenstraat, publiek zou verkocht worden. De aandacht werd daarbij gevestigd op zijn »brillante voor- en achtergevel; de voorgevel met bordes, opgaande met 15 breede blauw arduinsteenen trappen, mitsgaders portique, colonnes enz., hebbende de achtergevel een riant uitzicht op de Graafsche weg en de environs.» Het huis bezat op de »kapitale verdieping» een ruime gestukadoorde vestibule en 11 behangen en gestukadoorde kamers, waaronder schoone groote zalen. Beneden 4 kamers, keuken, waschhuis enz. enz. Dit zou afzonderlijk voor afbraak geveild worden. Intusschen bleef het een en ander tot 13 Augustus »op allezints voordeelige voorwaarden» nog altijd uit de hand te koop. Blijkens annonces was de afbraak in Februari 1822 in vollen gang. Van af 1 Maart was »op het landgoed Duikenburg, alle soorten afbraak van het kasteel te bekomen, genoegzaam geschikt tot den opbouw van 3 à 4 spatieuze gebouwen, meest alles zoo goed als nieuw.» En weer wordt het »Vorstelijk Portique, 33 Rijnl. voeten breed,» in geuren en kleuren beschreven.

De vernielende Coole overleed in 1823, waarna, 13 Maart, verkocht werden: zijn huis met stal en koetshuis, in de Platemakerstraat; »het slot en landgoed Duikenburg, groot 170 bunders; het huis genoemd de Rentmeesterij, met de landerijen,» verschillende goederen te Mook, benevens de buitenplaats den Uilenput. Tevens werd aangekondigd dat op denzelfden dag verkocht zou worden het buitengoed Berg en Daal, door den heer Damen bewoond.

Het was Anselmus Lodewijk Segers, die nu eigenaar werd van den Dukenburg. Hij bewoonde het goed niet, doch besteedde veel zorg aan deszelfs onderhoud. Na zijn dood in 1880 werd de Dukenburg, toen nog 214 bunders groot, door zijn erfgename, eene mej. ten Zeldam Ganswijk, voor f131.500 verkocht aan Mr. J. C. Kruimel, te Nieuwer Amstel, die in 1886 er 105,69,90 hectaren bosch van verkocht aan vrouwe A. A. Alsche, echtgenoot van den heer A. M. van Voorthuysen alhier, het overige in 1890 aan den heer J. van Roggen. Op 8 Juni 1898 werd de Dukenburg in generale massa voor f80,244 aangekocht door den aannemer N. van Haaren alhier.